

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

**Секція 2. Післявоєнне відновлення рослинних ресурсів
та екологічна безпека країни**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В
УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів і
природокористування України*

**Секція 2. Післявоєнне відновлення рослинних ресурсів
та екологічна безпека країни**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 2: Післявоєнне відновлення рослинних ресурсів та екологічна безпека країни (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 649.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

У збірнику подано результати обговорення актуальних проблем, перспектив і шляхів забезпечення продовольчої та екологічної безпеки в умовах війни, плану відновлення України, сталого розвитку світу в контексті глобальних і регіональних викликів, трансформації суспільства та формування нової парадигми розвитку.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М. (відповідальний редактор), Кваша С. М., Кондратюк В. М., Ткачук В. А., Шинкарук В. Д., Барановська О. Д., Баль-Прилипка Л. В., Братішко В. В., Глазунова О. Г., Гриценко І. С., Діброва А. Д., Євсюков Т. О., Каплун В. В., Коломієць Ю. В., Кононенко Р. В., Василюшин Р. Д., Мельник В. І., Остапчук А. Д., Отченашко В. В., Рудик Я. М., Ружило З. В., Савицька І. М., Тонха О. Л., Цвіліховський М. І., Яра О. С.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

Секція 2. Післявоєнне відновлення рослинних ресурсів та екологічна безпека країни

Відповідальні за випуск: Отченашко В. В., Бондарь В. І., Бала О. П., Літвінов Д. В.

© НУБіП України, 2023.

УДК 502.3/.7

ТЕХНОЛОГІЇ ЗАХИСТУ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ РОДЮЧОСТІ ГРУНТІВ

Горносталя С. А., кандидат технічних наук, доцент (gornostalsa@gmail.com), **Головахіна А. О.**, здобувачка, **Роменська Ю. В.**, здобувачка

Національний університет цивільного захисту України, м. Харків

Воєнні дії на території України несуть непоправну шкоду навколишньому середовищу. Внаслідок вибухів, обстрілів, відсутності електроенергії, неможливості дотримання регламентів роботи споруд та обладнання в різних сферах господарської діяльності забруднюючі речовини потрапляють в повітря, воду, ґрунт. Негативний вплив від цього відчувається вже зараз та буде довгі роки впливати на життя та здоров'я громадян.

Земля завжди вважалася українцями найціннішим скарбом. Завдяки родючим ґрунтам господарства збирають гарні врожаї, частина яких є ваговою складовою експорту країни. Але внаслідок окупації, ведення активних бойових дій в деяких областях просто немає можливості своєчасно обробляти землі. Проблеми не зникають після звільнення територій. Серед них можна виділити:

- високу небезпеку потрапити на вибуховий пристрій;
- забрудненість ґрунтів різноманітними хімічними речовинами;
- суттєву зміну рельєфу внаслідок вибухів.

Після розмінування, на яке за підрахунками спеціалістів необхідно декілька десятків років, прийде час відновлення місцевості, видалення воронок, ритвин, інших новоутворень. Треба буде обирати технологію рекультивациі, яка дозволить відродити природний стан ґрунту. Зараз вченими ведуться активні пошуки в цьому напрямку та розглядаються різні (фізичні, хімічні, біологічні, теплові) технології, будівництво бар'єрних чи покривних споруд [1].

Безпосередню небезпеку для екосистеми також становить фітоінвазія, тобто утворення нових рослинних угруповань, не притаманних даній території. Її вплив на навколишнє середовище буде відчуватися протягом тривалого часу.

Дослідження в цьому напрямку спрямовані на моніторинг та раннє виявлення нових видів, розробку заходів щодо запобігання негативних наслідків для екосистем [2].

Крім проблем, які додали воєнні дії, не варто забувати про ті, що існували до цього: деградація ґрунтів внаслідок інтенсифікації господарської діяльності, урбанізації, зміни кліматичних умов. Серед країн світу Україна знаходиться в десятці «лідерів», які мають найбільшу кількість орних земель. Внаслідок інтенсивного обробляння ґрунтів країна постійно втрачає унікальний ґрунтовий покрив, на відновлення якого потрібно багато часу. Поширеною проблемою залишається постійне зростання вартості добрив, засобів захисту рослин, палива.

На запобігання деградації ґрунтів, збереження їх родючості, попередження забруднення хімічними речовинами внаслідок надмірного внесення добрив та засобів захисту спрямовані альтернативні методи землеробства. Серед них найбільшого поширення знайшли ґрунтозахисне та ресурсозберігаюче, органічне, «точне» землеробство. Їх застосування спирається на принципово інший підхід до господарювання з максимальним використанням природних засобів, а перевагою є відносно незначні капіталовкладення.

Принципи альтернативного землеробства ґрунтуються на процесах, які відбуваються в природному середовищі. Саме необхідність відмови від звичних способів та засобів обробки ґрунту, зміни уявлень про господарювання є найскладнішим в їх застосуванні. До речі, жодна альтернативна технологія не є уніфікованою та стандартизованою. Передбачається їх комплексне використання, або створення власної технології, яка врахує особливості клімату, наявність водних ресурсів, будову та властивості ґрунту конкретної місцевості, фінансові можливості. Тільки адаптація технології до місцевих умов дозволить досягти бажаної інтенсивності господарства та збереження природних ресурсів.

Застосування альтернативних технологій землеробства має ряд переваг, які можна розділити за сферами:

- фінансово-економічні – не потребує великих капіталовкладень; зменшує потребу в паливі;

– виробничі – сприяє ефективності сільського господарства, що є актуальним для забезпечення потреб населення в продуктах та виробництва в сировині; дозволяє швидко відновлювати господарську діяльність;

– екологічні - допомагає зберегти та покращити властивості ґрунту; зменшує залежність врожайності від погодних умов; забезпечує ефективне використання водних ресурсів; сприяє зменшенню викидів вуглекислої кислоти; знижує негативний вплив на навколишнє середовище.

Невід’ємною умовою ефективного втілення наведених технологій є державна підтримка. Вона повинна бути спрямована на адаптацію законодавчої бази, створення сприятливих податкових умов, організацію збору та аналізу інформації, розвиток інформаційних технологій для забезпечення роботи єдиної системи спостереження.

Збереження, відновлення та захист навколишнього середовища від негативного впливу зовнішніх факторів – є пріоритетами екологічної політики України. Не дивлячись на воєнні дії, які вносять корективи в цю роботу, припиняти її неможна, бо від цього залежить існування майбутніх поколінь.

Перелік посилань

1. Бабакін В.М., Кобзев О.В., Дідовець Ю.Ю. Актуальні питання розробки та впровадження технології рекультивації земель місць знешкодження боєприпасів. «Проблеми техногенно-екологічної безпеки в сфері цивільного захисту»: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (8-9 грудня 2022 р, Харків). Харків: НУЦЗ України, 2022. С. 93-95.

2. Зав’ялова Л.В., Коломійчук В.П., Кучер О.О., Протопопова В.В., Шевера М.В. Оцінка загрози спалаху фітоінвазій внаслідок війни. «Подолання екологічних ризиків і загроз для довкілля в умовах надзвичайних ситуацій – 2022»: Збірник матеріалів I Міжн. Наук.-практ. конф. (26–27 травня 2022 р., Полтава – Львів). Полтава: НУПП, 2022. С. 258-260.